

Statskuldsräntor m.m.

26

Förslag till statsbudget för 2001

Statsskuldräntor m.m.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Inledning	9
3	Räntor på statsskulden	11
	92:1 Räntor på statsskulden.....	11
3.1	Prognos för räntor på statsskulden.....	11
3.2	Faktorer som påverkat ränteutgifterna.....	13
3.3	Upplåning	15
3.4	Känslighetsanalys	16
4	Oförutsedda utgifter	19
	92:2 Oförutsedda utgifter.....	19
4.1	Omfattning.....	19
4.2	Ianspråktagande av anslaget 1999 och t.o.m. juli 2000	19
4.3	Regeringens överväganden	19
5	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.....	21
	92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	21
5.1	Omfattning.....	21

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26	9
3.1 Anslagsutveckling.....	11
3.2 Kassamässiga statsskuldräntor	11
3.3 Kostnadmässiga statsskuldräntor	12
4.1 Anslagsutveckling.....	19
4.2 Utbetalningar 1999 och t.o.m. juli 2000	19
5.1 Anslagsutveckling.....	21

Diagramförteckning

3.1 Statsskuldräntor som andel av BNP och i miljarder kronor 1980-2003.....	13
3.2 Statsbudgetens saldo 1980-2003	14
3.3 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)	14
3.4 Statsskuldens fördelning på instrumentstyper.....	15
3.5 Förfalloprofil över statsobligationslån	15
3.6 Valutaskuldens fördelning exklusive derivattransaktioner.....	16
3.7 Valutaskuldens fördelning inklusive derivattransaktioner	16
3.8 Statsskulden fördelad på långivare.....	16

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2001 besluta att ramanslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden, (avsnitt 3.1),
2. bemyndigar regeringen att under år 2001 besluta att ramanslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden, (avsnitt 5.1),
3. för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 26 *Statsskuldsräntor m.m.* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
92:1 Räntor på statsskulden	ramanslag	70 600 000
92:2 Oförutsedda utgifter	ramanslag	10 000
92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	ramanslag	315 000
Summa		70 925 000

2 Inledning

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. omfattar räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet ingår inte i utgiftstaket för staten.

Målet för statsskuldförvaltningen är att skulden skall förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall ske inom ramen för de krav penningpolitiken ställer.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
Räntor på statsskulden	89 825	81 700	87 900	70 600	65 100	57 900
Oförutsedda utgifter	0	10	10	10	10	10
Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning ¹	60	100	60	315	245	210
Totalt för utgiftsområde 26	89 885	81 810	87 970	70 925	65 355	58 120

¹ T.o.m. 2000 ingår endast provisioner för upplåning på utländska marknaden på anslaget. Fr.o.m. 2001 ingår även provisioner för upplåning i svenska kronor vilket föranleder en höjning av ramen med 255, 185 respektive 150 miljoner kronor för åren 2001-2003. Provisioner för upplåning i svenska kronor redovisas t.o.m. 2000 under utgiftsområde 2 anslag B4 Riksgäldskontoret: *Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning.*

3 Räntor på statsskulden

92:1 Räntor på statsskulden

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

1999	Utfall	89 825 156		
2000	Anslag	81 700 000	Utgifts- prognos	87 900 000
2001	Förslag	70 600 000		
2002	Beräknat	65 100 000		
2003	Beräknat	57 900 000		

3.1 Prognos för räntor på statsskulden

Kassamässiga statsskuld räntor

De totala räntebetalningarna för 2000 beräknas uppgå till 88 miljarder kronor, vilket är 5 miljarder kronor mindre än prognosen i 2000 års ekonomiska vårproposition. Den lägre prognosen förklaras till största del av ökade valutavinster i samband med att utländska lån förfaller till betalning. För 2001 beräknas ränteutbetalningarna öka med 1 miljarder kronor i jämförelse med prognosen i den ekonomiska vårpropositionen, vilket bl.a. beror på att valutaförlusterna för detta år nu bedöms öka.

Valutavinster- och förluster kan påverka ränteutgifterna i såväl positiv som negativ riktning, och uppvisar ett mönster som inte på samma sätt som övriga ränteutgifter korresponderar mot den årliga skuldutvecklingen. Valutadifferenserna (dvs. förluster/vinster) beror på hur mycket valutakursen för de lån som förfallit har förändrats sedan de emitterades.

Sett över tiden bedöms räntebetalningarna minska från 90 miljarder kronor 1999 till 58 mil-

jarder kronor 2003. De successivt lägre räntebetalningarna förklaras dels av att statsskulden minskar med ca 210 miljarder kronor under perioden, dels av att lån med höga kupongräntor successivt förfaller och refinansieras med lån till lägre räntesatser. Amorteringen på statsskulden är främst ett resultat av överföringar från AP-fonden till staten i samband med ålderspensionsreformen samt försäljningar av aktier i statliga bolag.

Prognosen i tabell 3.2 baseras på att den nuvarande upplåningsinriktningen i huvudsak ligger fast. Förändrade upplåningstrategier kan i vissa fall ge betydande effekter på räntebetalningarna (se avsnitt 3.2-3.3).

Tabell 3.2 Kassamässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Räntor på lån i svenska kronor	68,5	61	47	46	44
Räntor på lån i utländsk valuta	22,0	20	18	17	17
Räntor på in- och utlåning	-2,4	-2	-3	-4	-5
Över-/underkurser vid emission ¹	-2,4	0	-2	-3	-4
Summa räntor	85,7	79	59	56	53
Valutaförluster/vinster ²	-6,2	-4	8	6	4
Kursförluster/vinster ³	10,2	13	4	3	1
Övrigt	0,2	0	0	0	0
Summa ränteutgifter	89,8	88	71	65	58

¹ Överkurser uppstår när R GK emitterar obligationer då marknadsräntan är lägre än kupongräntan. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

² Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

³ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

Kostnadsmässiga statsskuldräntor

Den budgetpåverkande redovisningen av statsskuldräntorna är i dag utgiftsmässig, dvs. baserad på hur mycket som betalas varje år. Ränteutgifterna blir därmed starkt beroende av vilka typer av upplåningstekniker som tillämpas och kan uppvisa stora svängningar mellan åren som inte direkt kan hänföras till den underliggande skuldränte- och valutakursutvecklingen under motsvarande period. När kostnaderna för statsskulden utvärderas bör intresset i stället främst riktas mot hur mycket räntekostnader som genereras under en viss period. I tabell 3.3 redovisas de kostnadsmässiga statsskuldräntorna.

Kostnadsmässig redovisning innebär att räntorna periodiseras över lånets löptid, vilket innebär att den upplupna ränta som löpande genereras under lånets löptid beaktas. I den kassamässiga redovisningen beaktas endast ränteutbetalningar i samband med att en kupong eller en obligation förfaller. Skillnaden mellan de båda redovisningssätten är därför störst för nollkupongobligationer.

För perioden 2000-2003 ger periodiseringen av nollkupongräntor högre kostnadsmässiga än utgiftsmässiga räntor, eftersom merparten av de utestående nollkuponglånen förfaller först efter beräkningsperiodens utgång. Under år med stora nollkupongförfall kommer effekten bli den motsatta, eftersom de utgiftsmässiga räntorna då belastas av en räntebetalning som har genererats under ett flertal år. Vidare görs justeringar för över- och underkurser som uppstår vid emissionerna. I stället för att redovisa dem som inkomst- respektive utgiftsräntor vid upplåningstillfällena, fördelas de ut över respektive låns återstående löptid. Varje lån kommer härmed att under hela sin livstid belasta räntekostnaderna med den marknadsränta de har emitterats till, eftersom nettot av ett låns kupongränta och periodiserad över- eller underkurs sammanfaller med marknadsräntan vid emissionen.

Under beräkningsperioden leder periodiseringen av över/underkurser till att de kostnadsmässiga räntorna blir högre än de utgiftsmässiga för samtliga år utom 2000. Anledningen är att emissionerna under perioden på nettobasis beräknas ge överkurser, vilka när de sprids ut över en längre tidsperiod ger en mindre årlig minskning av räntekostnaderna än av ränteutgifterna.

Kategorin periodisering av övriga räntor utgörs av räntor på instrument som har mer regelbundna räntebetalningar, t.ex. kupongobligationer. Här uppstår skillnader mellan utgiftsmässiga

och kostnadsmässiga räntor framför allt om den utestående skulden, eller kupongräntorna på de utestående lånen, ökar eller minskar kraftigt. Under beräkningsperioden leder periodiseringen av räntan på dessa instrument till att de kostnadsmässiga räntorna blir lägre än de utgiftsmässiga. Detta beror framför allt på att lån med hög kupongränta successivt förfaller och ersätts med lån med lägre ränta, vilket får ett snabbare genomslag på de kostnadsmässiga räntorna. För 2000 blir effekten extra stor till följd av att relativt stora uppköp av obligationer har genomförts.

Förutom löpande ränteutgifter samt över- och underkurser från emissionerna utgörs de totala ränteutbetalningarna även av utgifter i form av realiserade kursdifferenser vid förtidsinlösen av lån samt realiserade valutakursdifferenser. Dessa två kategorier av räntor har inte periodiserats på grund av att de faktiska beloppen blir kända först på förfalldagen. Man kan emellertid inte bortse från dessa räntor eftersom de påverkar lånebehovet.

Precis som i den kassamässiga redovisningen tas i den kostnadsmässiga redovisningen hänsyn enbart till realiserade effekter. Orealiserade omvärderingar av skulden med avseende på ändringar i marknadsräntor och växelkurser tas inte upp som kostnader för statsskulden.

Tabell 3.3 Kostnadsmässiga statsskuldräntor*Miljarder kronor*

	1999	2000	2001	2002	2003
Summa räntor enligt tabell 3.2	85,7	79	59	56	53
Justering kursdifferenser vid emission	2,1	-1	2	3	4
Justering nollkupongräntor	2,7	2	5	4	3
Justering övriga räntor	-5,9	-8	-3	-2	-3
Summa kostnadsjustering	-1,2	-7	4	5	5
Summa räntekostnader¹	84,6	72	63	61	57

¹Exklusive realiserade valuta- och kursdifferenser.*Bemyndigande att överskrida anslaget*

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget *Räntor på statsskulden*. Under år 1999 utnyttjades bemyndigandet då utbetalningarna uppgick till 89,8 miljarder kronor medan tilldelade medel på anslaget var 84,5 miljarder kronor. De högre rän-

teutgifterna i förhållande till tilldelade medel under 1999 förklaras främst av effekter till följd av att budgetsaldot blev 66 miljarder kronor högre än beräknat i budgetpropositionen för 1999. Det högre budgetsaldot ledde till att Riksgäldskontoret emitterade lägre volymer än beräknat, vilket i sin tur resulterade i lägre överkurser vid emission (lägre inkomster). Detta ledde också till större återköp, vilket resulterade i att de realiserade kursförlusterna blev större än beräknat. Kursförluster uppstår då obligationer med en högre kupongränta än aktuell marknadsränta återköps. Den ökade räntebelastning som uppkom till följd av uppköp och byten minskar statens framtida räntebetalningar i motsvarande grad.

För år 2000 tilldelades anslaget 81,7 miljarder kronor. Den aktuella prognosen visar att räntebetalningarna kommer att uppgå till 87,9 miljarder kronor vilket gör att bemyndigandet bedöms utnyttjas även 2000. De högre utgifterna förklaras bl.a. av högre räntenivåer än beräknat (0,5 procentenheter) och de obligationsuppköp som gjordes i syfte att hantera det kassaöverskott som uppstod i samband med försäljningen av aktier i Telia. Uppköpen ledde till större realiserade kursförluster än som tidigare prognostiserats. En del av ökningen i ränteutgifterna har dock motverkats av att kronans utveckling under året har lett till större valutakursvinster på lån som förfaller och derivatinstrument.

Regeringen bör bemyndigas att överskrida anslaget under år 2001 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

3.2 Faktorer som påverkat ränteutgifterna

Ränteutgifternas storlek är beroende av ett flertal faktorer. Grundläggande är statsskuldens storlek, aktuellt upplåningsbehov (statsbudgetens saldo) samt ränte- och valutautvecklingen. Dessa faktorer är avgörande för den underliggande nivån i räntebelastningen sett över en längre tidsperiod.

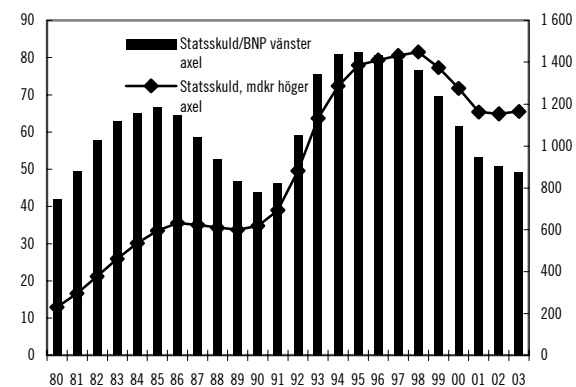
Ränteutgifternas fördelning mellan enskilda år påverkas emellertid också av tekniska faktorer i form av olika emissionstekniker som Riksgäldskontoret tillämpar.

Grundläggande faktorer

Vid utgången av 1999 uppgick statsskulden till 1 374 miljarder kronor. Statsskuldens utveckling bestäms huvudsakligen av statsbudgetens saldo

dvs. skillnaden mellan inkomster och utgifter på statsbudgeten. Då statsbudgetens saldo visar överskott amorteras statsskulden. Vidare påverkas även statsskulden av valutaförändringar eftersom en stor del, för närvarande ca 30 procent, av skulden är exponerad mot utländsk valuta.

Diagram 3.1 Statsskuldräntor som andel av BNP och i miljarder kronor 1980-2003

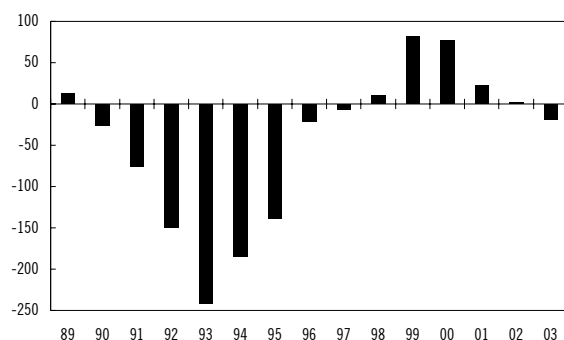

Sedan i början av 1960-talet har statens utgifter varit större än dess inkomster under nästan alla år. Som framgår av diagram 3.1 har statsskulden framför allt ökat under två längre sammanhängande perioder. Den första perioden varade från 1977 till 1986 då statsskulden ökade från 98 till 631 miljarder kronor. Den andra perioden av kraftig statsskuldökning uppkom under åren 1990 till 1996 då statsskulden steg från 619 till 1 411 miljarder kronor. Statsskulden som andel av BNP (skuldkvoten) ökade också kraftigt under nämnda perioder. Under perioden 1994-1997 stabiliserades skuldkvoten kring 80 procent av BNP. Därefter beräknas skuldkvoten minska för att 2003 uppgå till ca 50 procent.

År 1998 visade statsbudgetens saldo för första gången sedan 1960-talet, med undantag för åren 1988 och 1989, ett överskott. År 1999 uppgick överskottet på statsbudgeten till 82 miljarder kronor. Som framgår av diagram 3.2 beräknas statsbudgeten visa överskott under perioden 2000-2002 och underskott 2003. Överskotten 2000 och 2001 förklaras av engångseffekter i samband med införandet av ålderspensionsreformen samt på inkomster från försäljning av aktier. De svagare budgetsaldona 2002 och 2003 uppkommer då utrymmet utöver överskottsålet på 2 procent av BNP i de offentliga finanserna beräkningstekniskt överförs till hushållen (volym 1 kapitel 4).

Diagram 3.2 Statsbudgetens saldo 1980-2003

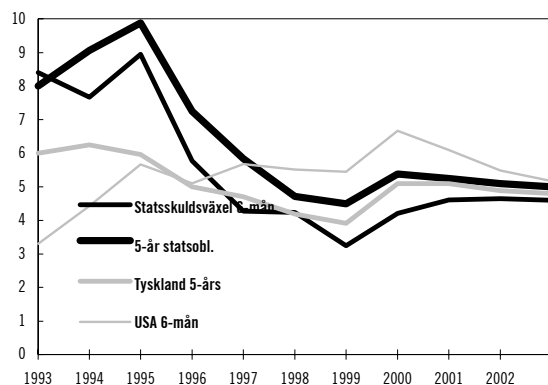
Miljarder kronor

Förutom statsskuldens utveckling har även ränte- och valutautvecklingen en grundläggande betydelse för ränteutgifterna. Om den svenska marknadsräntan ökar eller minskar med en procentenhet från och med år 2001, jämfört med gällande beräkningsantaganden, ökar eller minskar ränteutgifterna med 5-6 miljarder kronor per år under beräkningsperioden. Diagram 3.3 visar ränteutvecklingen för de för statsskuden mest betydelsefulla räntorna.

Diagram 3.3 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)

Procent

Tekniska faktorer

Som tidigare nämnts påverkas ränteutgifternas fördelning mellan enskilda år, förutom av grundläggande faktorer som statsskuldens storlek, statsbudgetens saldo samt ränte- och valutautvecklingen, även av mer tekniska faktorer i form av de olika emissionstekniker som Riksgäldskontoret tillämpar. Exempel på upplåningsmetoder som kan ge stora sådana tekniska effekter på ränteutgifterna är emissioner av nollkupongobligationer samt benchmarklån med fast kupongränta.

För nollkupongobligationer tas lånets sammanlagda ränta upp som utgifter för statsskuden först vid förfallotidpunkten. På detta sätt skjuts betalningarna av statskuldräntorna på framtiden.

Vid emission av benchmarklån uppkommer över- eller underkurser när marknadsräntan avviker från de emitterade lånens fasta kupongräntor. En överkurs är ett pris över obligationens nominella värde, som innebär att långivaren ersätter Riksgäldskontoret med den nuvärdesberäknade mellanskillnaden mellan kupongräntan och marknadsräntan för lånets återstående löptid. Denna ersättning räknas av från ränteutgifterna och reducerar därmed nettot av ränteutgifterna vid upplåningstillfället, samtidigt som ränteutgifterna blir högre kommande år genom att Riksgäldskontoret förbinder sig att betala en högre ränta än marknadsräntan. Vid emission till underkurs gäller det motsatta.

I de totala, lånebehovspåverkande ränteutgifterna, ingår också realiserade kurs- och valutadifferenser.

Uppköp och byten i syfte att dels jämna ut förfalloprofilen, dels att snabbt få upp likviditet i nya lån ingår som ett led i Riksgäldskontorets skuldförvaltning. Analogt med vad som gäller när lån emitteras uppstår i dessa fall över- och underkurser. Vid uppköp till överkurs realiserar Riksgäldskontoret en kursförlust, eftersom långivaren måste ersättas med den nuvärdesberäknade mellanskillnaden mellan kupong- och marknadsränta för lånets återstående löptid. Samtidigt blir de ordinarie, i det finansiella sparandet inkluderade, räntorna lägre kommande år, eftersom uppköp till överkurs innebär att lånet kan refinansieras till en lägre räntenivå. Uppköp till underkurs innebär en realiserad kursvinst, samtidigt som ränteutgifterna blir högre kommande år. Uppköp till någon form av kursdifferens - positiv eller negativ - innebär således enbart en omfördelning av ränteutgifter över tiden.

Valutaskulden omvärderas löpande till aktuella valutakurser. Statsbudgeten belastas emellertid inte med realiserade omvärderingar, utan först av de realiserade valutakursdifferenser som uppstår när lånen eller derivatinstrumenten förfaller. Valutadifferenserna är en funktion av växelkursrörelser sedan de förfallande instrumenten emitterades och uppvisar därför såväl ett oregelbundet mönster mellan åren, som stor volatilitet beroende på förändrade växelkursförutsättningar.

3.3 Upplåning

Det övergripande målet för statsskuldsvärdningen är att minimera de långsiktiga kostnaderna för statsskulden samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall dessutom ske inom ramen för penningpolitikens krav. Regeringen lägger årligen fast riktlinjer för skuldens förvaltning, t.ex. avseende fördelningen mellan lån i kronor och lån i utländsk valuta. Riktlinjebeslutet bygger på förslag från Riksgäldskontoret och fattas efter yttrande från Riksbanken.

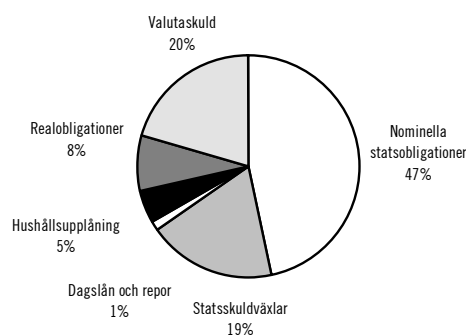
Upplåning och förvaltning av statsskulden sker i tre skuldslag;

- nominella lån i svenska kronor
- reala lån i svenska kronor
- nominella lån i utländsk valuta.

I diagram 3.4 redovisas statsskuldens fördelning på olika typer av upplåningsinstrument.

Diagram 3.4 Statsskuldens fördelning på instrumenttyper

Andelar av statsskulden 2000-08-31

Källa: Riksgäldskontoret

Not: Inkluderar swappar mellan svenska kronor och utländsk valuta uppgår andelen utländsk valuta till 31%. Statsskulden uppgick 2000-08-31 till 1 238 miljarder kronor.

Nominella lån i svenska kronor

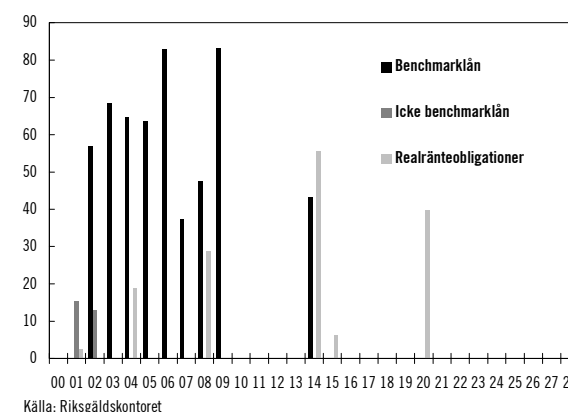
Den långa nominella upplåningen i svenska kronor koncentreras till benchmarklån. Dessa utgörs av fastförräntade obligationer med löptider på för närvarande mellan två och fjorton år. Förutom vid nyintroduktion av lån sker upplåningen genom att nya trancher emitteras i de befintliga lånen. Huvudsyftet med benchmarksystemet är att varje lån skall vara tillräckligt stort för att god likviditet skall kunna upprätthållas. Detta minskar investerarnas risker och därmed deras avkastningskrav, och bidrar på så sätt till lägre upplåningskostnader för staten. Samtidigt som benchmarklånen främjar likviditet så sprids upplåningen över en tillräckligt bred avkast-

ningskurva för att refinansieringsbördan skall jämnas ut. I diagram 3.5 visas förfalloprofilen för statsobligationer den 31 augusti 2000.

Ett medel att begränsa refinansieringsrisken när benchmarklånen förfaller är Riksgäldskontorets bytestransaktioner som innebär att delar av lånen köps upp i förtid och ersätts med andra lån eller med statsskuldsväxlar. Kontoret genomför också regelbundna emissioner av statsskuldsväxlar.

Diagram 3.5 Förfalloprofil över statsobligationslån

Miljarder kronor 2000-08-31

Källa: Riksgäldskontoret

Not: Total obligationsstock 678 miljarder kronor

Kortfristig upplåning i svenska kronor utgörs av statsskuldsväxlar i löptider på mellan en månad och upp till normalt sett ca ett år. Vidare genomförs dagslån/deposits samt repotransaktioner i likviditetshanteringssyfte.

Riksgäldskontoret bedriver också upplåning direkt från hushållen. Hushållen ges därmed möjlighet att förvärva instrument utan kreditrisk, samtidigt som hushållsupplåningen bidrar till en diversifiering av statsskulden.

Reala lån i svenska kronor

Vid sidan av den nominella upplåningen emitterar Riksgäldskontoret realobligationer. Genom att den reala avkastningen är känd undviker investerarna inflationsrisken och behöver därför inte kompenseras för att ta på sig en sådan risk. Realräntelånen utgörs av såväl nollkupong- som kupongobligationer.

Nominella lån i utländsk valuta

Valutaupplåningen utgörs av obligationer i utländsk valuta samt s.k. kron/valutaswappar. Kron/valutaswappar innebär att upplåning i svenska kronor transformeras till upplåning i utländsk valuta genom skuldbytesavtal, där kronor

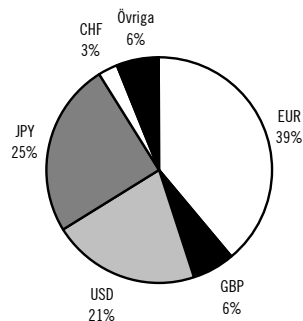
säljs i utbyte mot utländsk valuta. Kron/valutaswapparna i sig är inte finansierade, men bidrar till ett nettoinflöde av utländsk valuta som räknas in i statsskuldens valutaexponering.

För att valutaskuldens sammansättning skall vara förenlig med de riktmärken som har satts upp avseende skuldens valuta- och ränterisk, kombineras upplåningen med derivattransaktioner. Till följd av detta förfarande skiljer sig sammansättningen av de utestående lånen markant från nettoskuldssättningen i olika valutor (se diagram 3.6 och 3.7). Derivatinstrument används också för att inom fastställda riktlinjer och ramar ta begränsade valuta- och räntepositioner gentemot riktmärkena. Derivatinstrumenten ingår inte i statsskuldskonceptet, däremot belastas statsbudgeten av ränteutgifter på såväl lån som derivattransaktioner. Det är också skulden inklusive derivattransaktioner som bvisar den faktiska exponeringen i olika valutor.

I regeringens skrivelse Utvärdering av statsskuldens upplåning och förvaltning 1994/95-1999 (1999/2000:104) redovisas en utvärdering av upplåningen och förvaltningen av statsskulden nämnda år.

Diagram 3.6 Valutaskuldens fördelning exklusive derivattransaktioner

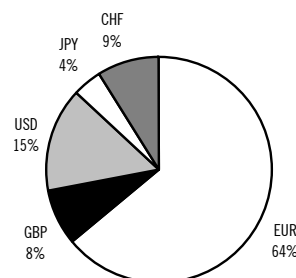
Andelar 2000-08-31

Källa: Riksgäldskontoret

Diagram 3.7 Valutaskuldens fördelning inklusive derivattransaktioner

Andelar 2000-08-31

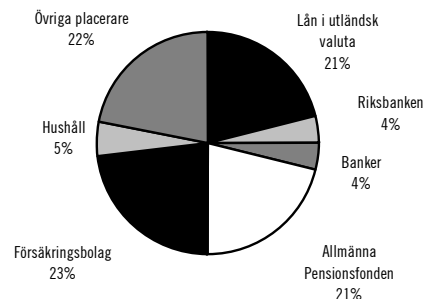
Källa: Riksgäldskontoret

Statens långgivare

Statens största långgivare är försäkringsbolag och Allmänna Pensionsfonden. Vid årsskiftet 1999/2000 finansierade nämnda långgivare 23 respektive 21 procent av statsskulden som då uppgick till 1 374 miljarder kronor (diagram 3.8). I gruppen övriga placerare ingår bl.a. svenska företag och institutioner, förutom försäkringsbolag och banker, samt utländska placerare.

Diagram 3.8 Statsskulden fördelad på långgivare

Andelar 1999-12-31

Källa: Riksbanken

3.4 Känslighetsanalys

Förändrade ränteantaganden

En förändring av korta och långa svenska marknadsräntor med en procentenhet från och med september till och med årsskiftet 2000/2001 skulle öka eller minska de kassamässiga statsskuld räntorna med 2-3 miljarder kronor under året. Effekten på de kostnadsmässiga statsskuld räntorna skulle bli ca 1 miljard kro-

nor. Om den svenska marknadsräntan från och med år 2001 skulle ligga en procentenhet högre eller lägre än beräkningsantagandena, skulle de kassamässiga statsskuld räntor bli 5-6 miljarder kronor högre eller lägre per år under beräkningsperioden, medan effekten på de kostnadsmässiga statsskuld räntorna skulle bli 2-3 miljarder kronor per år. En förändring av utländska räntor med en procentenhet från och med år 2000 skulle öka eller minska såväl kostnads- och kassamässiga statsskuld räntor med ca 2 miljarder kronor per år.

Förändrade valutaantaganden

En förändring av kronkursen med en procent från och med september till och med årsskiftet 2000/2001 skulle generera ökade respektive minskade realiserade valutakursdifferenser på ca 0,5 miljarder kronor. En förstärkning respektive försvagning av kronkursen med en procent från och med år 2001 skulle minska respektive öka utgifterna för realiserade valutakursdifferenser med ca 0,5 miljarder kronor per år. Detta gäller

en generell förändring av kronkursen. I de fall kronan rör sig åt olika håll gentemot olika valutor kan enprocentiga förändringar implicera betydligt större ökning eller minskningar av de realiserade valutadifferenserna. Vidare kan effekten förstärkas vid stora, kortfristiga rörelser i växelkurserna. Realiserade vinster eller förluster till följd av växelkursrörelser påverkar enbart de kassamässiga statsskuld räntorna.

Förändrade budgetsaldointaganden

En förbättring av budgetsaldot med 20 miljarder kronor ett enskilt år skulle minska de kassamässiga statsskuld räntorna med ca 1 miljard kronor det från och med året efter det att förbättringen inträffar. Det år som förbättringen sker ökar i stället ränteutgifterna med ca 0,5 miljarder kr, till följd av lägre realiserade överkurser vid emission. Motsvarande saldoförbättring skulle minska de kostnadsmässiga statskuld räntorna med ca 1 miljard kronor per år med undantag för det år förbättringen inträffar då minskningen skulle bli knappt 0,5 miljarder kronor.

4 Oförutsedda utgifter

92:2 Oförutsedda utgifter

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	20	Anslags- sparande	19 733
2000	Anslag	10 000	Utgifts- prognos	10 000
2001	Förslag	10 000		
2002	Beräknat	10 000		
2003	Beräknat	10 000		

4.1 Omfattning

Ett särskilt anslag finns upptaget på statsbudgeten för att vid behov kunna användas för att täcka oförutsedda utgifter. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 10 miljoner kronor. Medel från anslaget tas i anspråk efter beslut av regeringen i varje enskilt fall.

4.2 Anspråktagande av anslaget 1999 och t.o.m. juli 2000

Under 1999 utbetalades 20 000 kronor från detta anslag. Utbetalningen avsåg ett av Statens trygghetsnämnd beslutat men inte utbetalt bidrag från 1988.

Till och med juli i år har 4 030 000 kronor betalats från detta anslag. Av detta belopp har 2 130 000 kronor betalats ut via Utrikesdepartementet och avser fem ärenden gällande skadestånd, förlikningsersättning m.m. med anledning av ärenden vid Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter eller Europadomstolen för

mänskliga rättigheter. Vidare har 1 900 000 kronor betalats ut via Justitiedepartementet. Denna utbetalning avser ersättning ex gratia. Beloppet avser kostnader som en målsägande drabbats av till följd av bristfälliga upplysningar av en kommunal tjänsteman i samband med en fastighetssaffär. Ett motsvarande belopp dras in från det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda anslaget *A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

Tabellen nedan visar de utbetalningar som gjorts på anslaget under 1999 och 2000.

Tabell 4.2 Utbetalningar 1999 och t.o.m. juli 2000

Tusental kronor

1999	Justitiedepartementet	20
Summa 1999		20
2000	Utrikesdepartementet, 5 ärenden	2 130
2000	Justitiedepartementet	1 900
Summa t.o.m. juli 2000		4 030

4.3 Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning behövs ett anslag för oförutsedda utgifter även fortsättningsvis.

Anslaget bör få disponeras för utgifter som är av så brådskande art att ärendet inte hinner underställas riksdagen samtidigt som utgifterna inte lämpligen kan täckas av andra medel som står till regeringens förfogande.

Under en lång följd av år har riksdagen även medgett att anslaget får användas för vissa speciella ändamål om andra medel inte står till förfogande. Regeringen har sålunda från detta anslag fått betala ut t.ex. belopp som staten genom lagkraftvunnen dom ålagts att betala, belopp som

staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ersätta samt skador inom landet som uppkommit genom tidigare krigsförhållanden (se prop. 1997/98:1, utgiftsområde 26, s. 13 f). Regeringen bör även fortsättningsvis få betala ut ersättning för skador av sådan natur.

Anslaget får inte användas för att tillgodose behov som omtalas i 9 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen, dvs. behov av medel för rikets

försvar under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Det ankommer på regeringen att i efterhand anmäla till riksdagen vilka utgifter som täckts genom att medel från anslaget tagits i anspråk.

Anslagets karaktär medger inte någon närmare bedömning av omfattningen av oförutsedda utgifter. Regeringen föreslår att medel för oförutsedda utgifter skall anvisas på ett ramanslag och att anslagsbeloppet skall vara 10 miljoner kronor.

5 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tabell 5.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	59 533		
2000	Anslag	100 000	Utgifts- prognos	60 000
2001	Förslag	315 000		
2002	Beräknat	245 000		
2003	Beräknat	210 000		

5.1 Omfattning

Anslaget avser provisionskostnader relaterade till upplåning och förvaltning av statsskulden. Till och med budgetåret 2000 har endast har provisionskostnader för upplåning på utländska marknaden ingått under anslaget. Från och med budgetåret 2001 ingår även provisionskostnader avseende upplåning i svenska kronor. Dessa utgifter har tidigare finansierats under *B 4 Riksgäldskontoret: Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning* (se utgiftsområde 2 politikområde Finansiella system och tillsyn avsnitt 4.8.3). Förändringen innebär att samtliga provisions-

kostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning redovisas utanför utgiftstaket, vilket innebär att de behandlas på samma sätt som räntekostnaderna på statsskulden. Med anledning av nämnda förändring höjs anslaget med 255, 185 respektive 150 miljoner kronor åren 2001- 2003. Utgifterna under utgiftstaket för staten minskar med motsvarande belopp varför en teknisk justering av utgiftstaket sker (se volym 1 avsnitt 4.1.1).

Merparten av provisionskostnaderna utgörs av försäljningsprovisioner till de banker som agerar som mellanhänder vid försäljningen av kontorets lån. De tar därmed på sig en risk som de kompenseras för genom provisioner. I provisionskostnaderna ingår också utgifter för provisioner i samband med inlösen av lån, förvaltningsprovisioner till externa förvaltare som samt kreditavgifter.

Bemyndigande att överskrida anslaget

Regeringen bör bemyndigas att överskrida ramanslaget Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning under år 2001 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden. Under år 1999 behövde inte regeringen utnyttja motsvarande bemyndigande.